

Tobis

Foto: Thomas de Lange Wikimedia

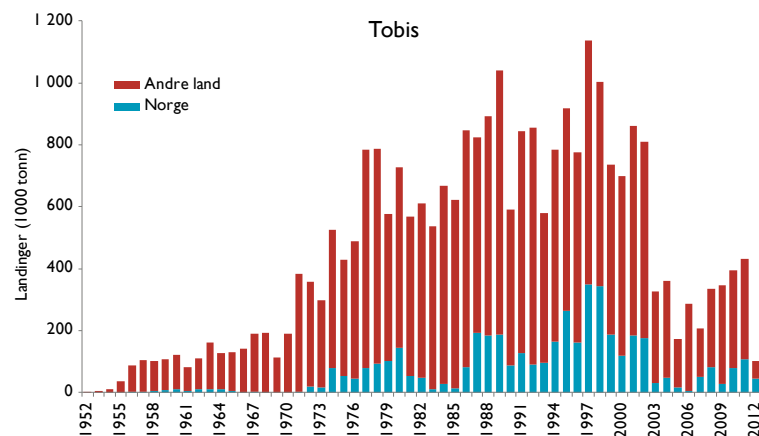
Status og råd

Fra 2011 behandles tobis i Nordsjøen, Shetland og Skagerrak/Kategat som sju separate bestandsområder (se kart bakerst). I tillegg har Norge en eksperimentell områdebasert forvaltning (se kart) i norsk økonomisk sone som var fullt iverksatt fra 2011 der hovedmålet er å bygge opp bærekraftige gytebestander på alle historisk viktige tobisområder. I 2009 var tobisfisket stengt i norsk sone fordi akustiske undersøkelser viste en begrenset geografisk utbredelse av tobisbestanden. En bedring av bestandssituasjonen gav grunnlag for et kvoteråd i norsk sone på 50 000 tonn i 2010, 90 000 tonn i 2011 og 42 000 i 2012. Fiskeriet ble begrenset til underområdene 1b, 2b og 3b i 2010 og 2012, og til 1a, 2a, og 3a i 2011.

De siste ICES-beregningene viser at gytebestanden for tobis i Doggerbank-området (tobisområde 1, ICES) fluktuerte uten noen spesiell tendens fram til slutten av 1990-tallet. I perioden 2000–2006 svingte bestanden rundt kritisk grense (160 000 tonn), men har siden 2007 vært innenfor sikre biologiske grenser. På grunn av god rekruttering i 2009 var gytebestanden sterk i 2011, men dårlig rekruttering i 2010 og 2011 førte til en svak gytebestand i 2012. Imidlertid viser skrapetokt at 2012-årsklassen er sterk, som bidrar til en relativt høy gytebestand ved inngangen av 2014. Utvikling i tobisbestanden i sørøstre del av Nordsjøen (tobisområde 2, ICES) fulgte i stor grad mønsteret fra tobisområde 1. Bestanden i den sentrale østre del av Nordsjøen og Skagerrak (tobisområde 3, ICES) lå til dels betydelig under kritisk grense (100 000 tonn) i perioden 2001–2007, og i 2011 og 2012 var det heller ikke grunnlag for noen kvote i dette området. Det har vært knyttet stor usikkerhet til bestandsvurderingene i tobisområde 3 siden datagrunnlaget har vært relativt dårlig, men de norske akustiske toktene og bedre tilgang til data fra det norsk kommersielle fiskeriet har forbedret denne situasjonen.

Fiskeri

Danmark og Norge dominerer i tobisfiskeriet. Mellom 1990 og 2002 varierte landingene rundt et gjennomsnitt på 815 000 tonn, siden har de vært betydelig lavere. I norsk sone har nedgangen vært særdeles stor, med reduksjoner på 88–94 % i perioden 2003–2005 sammenlignet med perioden 1994–2002. I EUs økonomiske sone var nedgangen i samme periode på 44–74 %. Først i seinere år er det satt kvoter for tobisfisket i Nordsjøen. I NØS er tobisfisket sterkt begrenset; det var et lite forsøksfiske i 2006, stengning i 2009 og kvote- og områdebegrensninger i 2007, 2008 og 2010. I norsk sone ble det i 2010 landet 50 000 tonn tobis, 90 000 tonn i 2011 og 42 000 tonn i 2012. For disse tre årene har fiskeriet vært regulert i henhold til den nye områdebaserte forvaltningsmodellen. Til tross for at det benyttes finmasket trål i tobisfisket (mindre enn 16 mm) har bifangstene vært lav.

Utvikling i rapportert fangst av tobis fra Nordsjøen.

Development in reported catch of sandeel in the North Sea.

Tobis – *Ammodytes marinus*

Andre norske navn: Havsil

Familie: Ammodytidae

Gyteområde: Vikingbanken til danskysten, Dogger, Storbritannia og ved Shetland

Leveområde: Som gyteområde

Føde: Små planktoniske krepssdyr (raudåte), fiskeegg og -yngel

Levetid: Blir sjelden over 10 år

Maks størrelse: 24 cm og 0,1 kg

Særtrekk: Gjemmer seg ved å bore seg ned i sandbunnen

Nøkkeltall:

KVOTERÅD 2013 (foreløpig): Norsk sone: 20 000 tonn med tilgang for fiske i område 2a og 3a (samt en svært begrenset tilgang i 4a). ICES tobisområder 1-7: hhv. maks 225 000 tonn, maks 17 000 tonn, maks 78 000 tonn, maks 2 000 tonn, 0 tonn, maks 0,2 tonn og 0 tonn.

KVOTE 2012: Kvoten i norsk sone var 42 000 tonn. Totale EU-kvoten var 61 223 tonn. Totalt ble det landet 103 251 tonn

FANGSTVERDI 2012, NORSE FARTØY: 89,8 millioner

Fakta om bestanden:

Tobis er et samlebegrep for flere arter innen silfamilien. Havsil er den viktigste i fiskeriet i Nordsjøen. På engelsk blir havsil kalt "sandeel", sandål, et navn som må sies å være meget dekkende for denne fiskens biologiske egenart og fascinerende atferd. Den sølvglinsende, åleformete fisken holder nemlig til på sandbunn, der den tilbringer store deler av tida nedgravd. Tobis er utbredt i klart avgrensede felt, der bunnforholdene tillater den å grave seg ned. Etter en lang dvaleperiode kommer den radmagre tobisen ut av sanden i april i tette stimer for å beite på små, næringsrike krepssdyr i de frie vannmassene. Selv er den føde for en lang rekke arter av fisk, fugl og sjøpattedyr. Når kvelden faller på vender tobisen tilbake til sitt skjul i sanden. Da er den ikke lenger tilgjengelig for fangst, og i tillegg er den godt beskyttet fra å bli spist. Omkring St. Hans har ett år og eldre tobis vanligvis bygget opp tilstrekkelige fettreserver til å gå i dvale på nytt, mens årets yngel gjerne fortsetter å beite utover høsten. Ved nyttårstider kommer to år og eldre tobis ut av sanden for å formere seg. De befruktede eggene avsettes i sand, mens de nyklekte larvene flyter fritt i vannet. Straks etter gyting vender tobisen tilbake til sitt trygge skjul i sanden.

Kontaktperson: Espen Johnsen | espen.johnsen@imr.no